

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus VIII. Argumentum. Emens universitatem bonorum principaliter, ut
emat Juspatronatus ei annexum, an incurrat in pœnas simoniâcis inflictas,
& quæ sint hujusmodi pœnæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

rumdem Fundatorum: Jus nominandi ad illas dici non potest spirituale, nec per se spirituali annexum, sed est quid merè temporale, & laicale, & consequenter esse poterit in commercio hominum, & de eo, sicut etiam de ipsismet Cappellaniis merè laicalibus, fieri transactiones, & pactiones absque vera simonia, ut tuentur *Gibballin. de simon. quest. 20. consecr. 6. Gonzal. in cap. Insnuat um nu. 8. de simon. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. num. 25. Valleron. de transact. tit. 3. qu. 6. num. 27. Castill. de Alimentis cap. 7. num. 14. S. Si ergo tom. 8. R.P.D. meus Petra in Comment. ad Constit. VII. Eugenii IV. num. 21. tom. 4. pag. mihi 503. Rot. decis. 365. num. 2. par. 2. diversif., & decis. 101. num. 2. coram Duno., & decis. 125. num. 4. coram Penia.*

- 6 Non obstat, quòd jus nominandi ad dictam Cappellaniam merè Laicalem sit saltèm mediatè annexum rei spirituali, nimirum mediante eadem Cappellania, quæ habet annexum onus Missarum, ac Clericatum: Etenim dupliciter considerari potest annexio alicujus rei spirituali, e. g. Clericatus nimirum *necessariò per se, seu per identitatem, vel quasi* (ut dicuntur annexa omnia Beneficia Ecclesiastica, & jus præbendæ Clericatus) & *per accidens*. Jus nominandi ad hanc Cappellaniam non est mediatè annexum necessariò & per se, sed tantùm per accidens rei spirituali, quia Cappellania est annexa oneri Missarum, & Clericatus solum per accidens, ex voluntate scilicet Fundatoris, qui sicuti ei annexit onera Missarum, & Clericatus, ita poterat illa non annexere, & proinde vendere jus nominandi ad hanc Cappellaniam, & si mediatè annexum rei spirituali, tamen non erit verè, & propriè simoniacum, cùm simonia vera, & propria committatur in spiritualibus annexis per se, & non per accidens *Fagnan. in d. cap. Cum pridem de pactis n. 109. R.P.D. meus Petra in Comment. ad d. Constit. VII. Eugenii IV. n. 21. tom. 4.*

Nec adversatur paritas ex Officio Custodis, & Sacristæ deducta, quia hujusmodi Officium est per se materia Ecclesiastica, & per se est administratio rei Ecclesiastica; At jus nominandi ad Cappellaniis merè laicales, sicuti ipsæmet Cappellaniæ merè laicales non sunt materia Ecclesiastica, & administratio rei Eccle-

siastica per se, sed per accidens ex libera voluntate Testatoris. Unde non mirum, si vendere dictum Officium sit simoniacum, non verè sit propriè simoniacum, vendere hujusmodi jus nominandi.

- 8 Verùm quamvis vendere jus nominandi ad Cappellaniis merè laicales non sit propriè actus simoniacus, tamen est actus irreligiosus, & impropiè, ac similitudinariè simoniacus, eo quia originem habet ex avaritia, & ex turpi lucro, quod est radix simoniæ, ut optimè *Barbos. in d. cap. Salvator 1. q. 3. num. 7. Valleron. de transact. tit. 3. q. 6. num. 31.* & uti talis est omnino detestandus, & reprobandus, & defacto Sacra Congregatio Concilii semper detestata fuit hujusmodi pactiones, conventiones, & venditiones juris nominandi ad Cappellaniis merè laicales, ut in *Viterbien. 15. Januarii 1661. & in Vercellen. Beneplaciti 27. Aprilis 1709.* ubi fuit denegata approbatio Apostolica cujusdam conventionis, qua cedebatur jus nominandi ad Cappellaniam merè laicalem mediante pretio, & in *Spoletana Cappellania 15. Novembris 1710.* ubi reprobata fuit concessio Cappellaniæ merè laicalis favore cujusdam, qui ut ad eam nominaretur donavit Patrono certa bona.

ARGUMENTUM.

Emens Universitatem bonorum principaliter, ut emat Juspatronatus ei annexum, an incurrat in pœnas Simoniacis inflictas, & quæ sint hujusmodi pœnæ?

SUMMARIUM.

- 1 *Simonia mentalis committit ille, qui præstat obsequium Patrono, cum intentione ut præsentetur, aut ei relinquatur juspatronatus.*
- 2 *Simonia mentalis solum punitur à Deo, & non ab Ecclesia.*
- 3 *Emens Castrum cum intentione principaliter emendi juspatronatus, si hæc intentio, seu voluntas sinit in finibus pure, & simplicis voluntatis non incidit in pœnas Simoniacis inflictas, secus si hæc intentio, seu voluntas per aliquod signum externum manifestetur. num. 4.*
- 5 *Pœna contra vendentes, & ementes juspatronatus per se quanam sint? Vide ibi, & num. 11.*

Emens,

- 6 *Emens, & vendens juspatronatus eo privantur ipso jure, sed limita, ut num. 7.*
 8 *Emens, & vendens juspatronatus privatur pretio. Limita, ut num. 9.*
 9 *Si Ecclesia ipsa emat à suo Patrono juspatronatus, an evadat libera? & pretium, cui applicabitur?*

CASUS VIII.

CUpiens Titius videre proprium filium in statu Sacerdotali, & ad hunc effectum eum obtinere Beneficium A. emit quoddam Castrum principaliter, ut emeret Juspatronatus ejusdem Beneficii dicto Castro annexum, & deinde effectus Patronus presentavit ad dictum Beneficium proprium filium, in quo consecutivè hic institutus fuit ab Ordinario, ac ad illius titulum ordinatus. Queritur an Titius incurrerit in pœnas Simoniacis infirmitas?

Respondendum videtur *negativè*. Nam licet Titius emendo Castrum principaliter, ut emeret Juspatronatus ei annexum, commiserit simoniam mentalem, sicuti simoniam mentalem committit ille, qui præstat Patrono obsequium, favorem, vel humanam gratiam, cum intentione, ut presentetur ad Beneficium, vel ei relinquatur Juspatronatus, aut ille, qui presentat aliquem ad Beneficium, vel ei relinquit Juspatronatus cum intentione recompenfandi, & remunerandi servitia ab eo sibi præstita, juxta *Text. in Can. Sunt nonnulli l. q. 1. cap. Ex diligenti de simon. Rodoan. de simon. par. 1. cap. 25. num. 15. Monacell. ad formul. legal. par. 1. pag. mibi 274. n. 7.* Nihilominus non incurrit in pœnas Simoniacis à jure Ecclesiastico infirmitas, cum simonia mentalis solum puniatur à Deo, qui judicat de internis, & occultis, & solus est scrutator cordium, & cognitor occultorum, non verò ab Ecclesia, quæ tantum de externis, & manifestis judicat, & non de occultis; *Text. in cap. Tua nos de simon. ibique Fagnan. num. 40. & seqq. Rodoan. de simon. par. 1. cap. 12. num. 8. & par. 4. cap. 8. num. 2. & num. 24. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 18. n. 3. & de jur. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. c. 36. num. 2. Rot. decis. 166. num. 2. par. 2. rec.*

3 Verum in hoc casu distinguendum est, Aut intentio, seu voluntas Titii principaliter emendi Juspatronatus sistit in statu

Pars II.

simplicis, ac nudæ voluntatis, & Titius emens Castrum cum hac intentione non incurrit in pœnas contra Simoniacos à jure promulgatas; Ratio est, quia quæ in finibus nudæ voluntatis consistunt, & signis exterioribus non declarantur, licet puniantur à Deo, tamen non subjiciuntur ultioni Ecclesiæ, quia ex voluntate non scandalizatur Ecclesia, seu communio fidelium, nisi voluntas processerit in actum, juxta *cap. Erubescant dist. 32.*, & alias auctoritates superius relatas.

4 Aut superadditur aliquid externum, per quod manifestetur hujusmodi intentio, & voluntas emendi principaliter Juspatronatus; ex. gr. adfit confessio ejusdem Titii, quod ipse emit dictum Castrum principaliter ut emeret Juspatronatus, vel interveniat pactum sive expressum, sive tacitum dandi à Titio emente, & exigendi à vendente Castrum plus pretii ratione Jurispatronatus, vel concurrant aliæ conjecturæ, quibus manifestetur hujusmodi intentio, & in hoc casu Titius emens Castrum cum intentione, & voluntate emendi principaliter Juspatronatus incidit in pœnas, immo etiam vendens Castrum cum dicto pacto in easdem pœnas incurrit, ut docet *Lambertin. de jurepatr. lib. 1. par. 2. q. 5. art. 20. num. 17. Fagnan. in d. cap. Tua nos de simon. n. 45.*

5 Quæ autem sint hujusmodi pœnæ contra vendentes, & ementes Juspatronatus; In primis dico, pœnam Patroni vendentes, & alterius ementis Juspatronatus esse nullitatem actus venditionis, & emptionis, & privationem ejusdem Jurispatronatus ipso jure incurrendam juxta secundam conclusionem deductam in *Commentario* horum Canonum, & auctoritates ibi relatas *Can. IV. Cas. XIII. nu. 11.* quidquid minus rectè contra expressam dispositionem Tridentini *sess. 25. de reform. cap. 9. sentiat Tondut. quæst. benef. par. 2. cap. 5. §. 1. num. 4.* ubi dicit simoniacum ratione emptionis, & venditionis Jurispatronatus non incurrere privationem illius ipso jure.

6 Vendens enim, & emens Juspatronatus eo privantur ipso Jure, & Ecclesia evadit libera; Ratio est, quia tam Emptor, quam venditor in casu isto ex contractu simoniaco fecit injuriam Ecclesiæ juxta *Text. in cap. consulere de simon.* Unde indu-

Ff du-

dubio pœna imposita à Canone applicari debet Ecclesiæ læsæ, & cui facta fuit injuria argum. *Text. in cap. de hoc de simon.* Cum autem pœna imposita à Canone sit, quod Emptor, & venditor priventur Jurepatronatus, Sequitur quod Juspatronatus applicari debeat Ecclesiæ, seu potius, quod Ecclesia evadat libera; Et ita tuentur *Innocen. Abb. Ber. num. 7. Anan. num. 5. Butr. num. 9. in supradicto Canon. XII. ibique gloss. in verb. spoliando Lambertin. de jurepat. lib. 1. par. 2. quæst. 5. art. 3. Roch. de Curt. eodem tract. verb. ipse, vel is quæst. 25. num. 54. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 9. num. 68. Barbof. ad Concil. sess. 25. de reform. cap. 9. num. 81.*

7 Dummodo tamen Patronus sit unicus, & agatur de Jurepatronatus hæreditario, quia si sint plures Patroni, & unus ex eis vendat Juspatronatus pro sua rata, seu voce, Ecclesia non evadit libera, sed vox illius spectabit ad Episcopum, qui unâ cum aliis Compatronis præsentabit, *Lambertin. de jurepat. lib. 3. quæst. 8. art. 10. num. 1. Card. de Luc. eodem tract. disc. 56. nu. 18. Vivian. eodem tract. par. 1. lib. 4. cap. 5. num. 12.* Et si Juspatronatus sit gentilitium, & non hæreditarium, pariter Ecclesia non evadit libera, sed vivente Patrono Simoniaco, si Ecclesia vacaret, ad eam præsentaret Episcopus; post verè mortem dicti Patroni Juspatronatus transire debet ad illum, qui est de genere vocato; Ratio est quia iste non habet Juspatronatus à Patrono, qui commisit simoniam, sed à Fundatore, qui ipsum vocavit ad Juspatronatus, adeoque simonia illius Patroni non potest huic præjudicare, *Barbof. ad Concil. sess. 25. de reformat. dicto cap. 9. num. 81. Adden. ad decis. 46. num. 10. par. 9. tom. 1. recent.*, & in terminis Patroni hæretici notavi superius *Part. I. Can. IV. d. Cas. XIII. num. 12.*

Non obstat, quod supradictus Canon. XII. hic loquatur solum de Emptore Jurepatronatus, hoc illum privando, & non de venditore, adeoque in hoc casu Ecclesia non fiat libera, sed Juspatronatus remanebit penès venditorem, quia eo ipso, quod Canon præfatus imponit pœnam privationis Juspatronatus Emptori censetur illam etiam imponere venditori, dum in correlativis pœna imposita uni, censetur imposita alteri, concur-

rente eadem ratione, ut *in l. final. ff. de accip.*

9 Ulterius tam emens, quàm vendens Juspatronatus privantur pretio, quoniam istud non debet restitui Emptori, nec potest remanere penès venditorem, sed applicari debet Ecclesiæ, cui facta fuit injuria, ita *Abb. in hoc Can. XIII. nu. 3. ibique Anan. Lambertin. ubi sup. art. 5. n. 2. Rodoan. de Simon. par. 3. cap. 20. num. 10. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 18. num. 5. §. Cui vero.* Dummodo Emptor, seu qui dedit pecuniam non sit Pauper, & non erraverit in Jure, quia si sit Pauper, & erraverit in Jure, eo quia bona fide dederit pecuniam pro Jurepatronatus, hæc ei relaxato Juris rigore ex misericordia restituitur, *Gloss. in cap. de hoc de Simon. verb. restituant ibique Abb. num. 11. Fagnan. in cap. tua nos de Simon. num. 13.*

10 Pone quod Ecclesia ipsa emat Juspatronatus secundum se expressè à suo Patrono; An in hoc casu Ecclesia erit libera, vel potius Juspatronatus remanebit penès venditorem. Respondeo Ecclesiam in hoc casu esse liberam non ratione sui contractus, sed quia venditur, ob delictum simoniæ commissum privandus est Jurepatronatus, & pretium in hoc casu non deberet applicari Ecclesiæ, quia ejus reddit se indignam, sed à superiore Pauperibus deberet erogari, ita *Abb. Bero. num. 8. Anan. num. 5. Butr. num. 11. in hoc Can. XII. Lambertin. ubi supra art. 4. nu. 1., & Roch. de Curt. ubi supra nu. 56. Fagnan. in d. cap. tua nos de simon. n. 13.*

Alia pœna contra vendentes, & ementes Juspatronatus est Excommunicatio, dum emens, & vendens Juspatronatus debent excommunicari si sint personæ particulares, si verò sint Universitates debent interdicto subjici juxta *Extravag. cum detestabile de simon.*, & dispositionem Concilii Tridentini *sess. 25. de reformat. cap. 9. ibi-- Nec dictum Juspatronatus venditionis, aut alio quocumque titulo in alios, contra Canonicas sanctiones transferre præsumant, si fecerint excommunicationis, & interdicti pœnis subjiciuntur--* de quo infra *Part. V. Can. . . . ibique Barbof. num. 81., & seq. Cassador. decis. 5. de constit. num. 1. Vivian. de jurepat. lib. 4. cap. 5. num. 11. Bellett. disquisit. Cleric. par. 2. de pœnis Cleric. §. 36. num. 2.*